

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Pastierstvo

(2020/C 39/14)

Spravodajca: Jacques BLANC (FR/EELS), starosta obce La Canourgue**POLITICKÉ ODPORÚČANIA**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. sa domnieva, že zachovanie pastierstva má zásadný význam pre udržanie poľnohospodárstva na všetkých územiach a zachovanie živej vidieckej štruktúry, aby sa dosiahol cieľ územnej súdržnosti, ktorý je zakotvený v Lisabonskej zmluve, ale tiež aby sme dosiahli naše environmentálne a klimatické ciele, ako aj ciele v oblasti ochrany biodiverzity;
2. pripomína, že pastierstvo je ohrozené viacerými ťažkosťami, ktoré nemožno hierarchicky zoradiť podľa závažnosti a ktoré platia pre rôzne regióny v rôznej miere, ale niektoré z nich môžu samy o sebe ohroziť jeho prežitie: ťažkosti pri zohľadňovaní jeho špecifickosti pri vyčleňovaní pomoci v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (pastviny s krovinami a so stromami, mobilita, kolektívne pastviny atď.), ťažkosti súvisiace s ekonomickou situáciou, konkurenciou vo využívaní pôdy, ťažkosti s prenosom poznatkov, environmentálnymi obmedzeniami, pokiaľ ide o organizáciu pastvy, konkurenciou vo využívaní s inými užívateľmi pasienkov, konkrétne vo využívaní na trávenie voľného času, ako aj ohrozovanie stád veľkými mäsozravcami;
3. žiada, aby sa pri presmerovaní pomoci SPP prednostne zohľadnili pastevné a extenzívne udržateľné chovy hospodárskych zvierat vzhľadom na ich úlohu pri vyváženom rozvoji územia a v záujme dosiahnutia našich cieľov v oblasti životného prostredia a klímy v súlade s odporúčaniami stanoviska výboru k reforme SPP;
4. víta návrh výboru Európskeho parlamentu AGRI týkajúci sa nariadenia, ktorým sa riadi pomoc pre strategické plány, ktoré majú členské štáty vypracovať v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorej cieľom je zmeniť článok 4 nariadenia o strategických plánoch SPP s cieľom umožniť uznanie plôch čiastočne porastených krovinami a stromami ako oblastí poľnohospodárskej výroby, na ktoré sa vzťahuje nárok na základné platby, ale napriek tomu žiada, aby bola revidovaná konečná verzia tohto článku a zaviedol sa pojem pre pastevnú plochu, ktorá (napríklad pod stromami) môže, ale nemusí mať bylinné zdroje. V záujme objasniť postavenie pastevných plôch a ich nárok na pomoc musia byť tieto plochy uznané ako poľnohospodárske plochy odlišné od trvalých trávnych porastov. Pastevná plocha by mala byť definovaná oddelene od trvalých trávnych porastov, čím by sa odstránili akékoľvek odkazy na nevyhnutnú prítomnosť bylinných zdrojov v definícii pastevných plôch; všetky trvalé trávne porasty a pastevné plochy by mohli byť zoskupené pod názvom trvalé pastviny;
5. Odporúča zaistiť, aby využívané pastevné plochy mohli byť plne uznané za poľnohospodárske výrobné plochy v stabilnom a jednoznačnom regulačnom rámci, ktorý by ako v prípade iných reťazcov zahŕňal účinný strop pomoci z SPP;
6. pripomína, že pastiersky chov dobytka, pri ktorom sa na kŕmenie stád využívajú spontánne zdroje, podporuje pružnosť a bezpečnosť potrebnú na zvládanie klimatických rizík. Poľnohospodári tak potrebujú tzv. „nárazníkové plochy“, ktoré nie je možné každý rok mobilizovať alebo spásat s veľmi premenlivou intenzitou, ale sú potrebné v prípade sezónneho sucha; vo všeobecnosti sú to vresoviská, záplavové lúky a lesy; pokračujúca zmena klímy zvyšuje potrebu takýchto plôch; pravidlá uznávania pastevných plôch v prvom pilieri by mali uznať a zabezpečiť právnu istotu využívania týchto plôch, ktoré neprebíha každý rok a nemožno ho predvídať v deň podania dokumentácie v rámci SPP. Podobne pastevný chov rozvíja agroekologické postupy výmeny ekosystémových služieb tým, že navyše využíva plochy určené na iné účely, ako sú vinohrady a ovocné sady, čo podporuje obmedzenie vstupov a používania mechanizácie; európske politiky by mali uznať, podporovať a hľadať právne spoľahlivé riešenia, ktoré umožnia rozvoj týchto postupov, pričom poľnohospodár využíva plochy deklarované iným poľnohospodárom. Okrem toho pastierstvo rozvíja postupy spojené s pestovaním lesov, tzv. „lesopastevný odchov“, a prináša tak vzájomný prospech subjektom poľného aj lesného hospodárstva; európske verejné politiky by mali uznať a podporovať zmiešané využívanie týchto plôch a týchto postupov, ktoré sú za určitých podmienok obzvlášť priaznivé pri ochrane lesa pred požiarom, ako aj prispôsobovaní chovu hospodárskych zvierat klimatickým zmenám, a rešpektujú potrebu regenerácie a produkcie lesov;
7. podporuje návrh výboru Európskeho parlamentu pre životné prostredie (ENVI) týkajúci sa nariadenia, ktorým sa riadi podpora strategických plánov, ktoré majú členské štáty vypracovať v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky. Cieľom tejto politiky je stanoviť maximálnu hustotu hospodárskych zvierat v poľnohospodárskom podniku a obmedziť dotácie poľnohospodárskych podnikov, ktoré tento limit prekročia;

8. víta návrh výboru AGRI Európskeho parlamentu na zmenu a doplnenie článku 68 toho istého nariadenia tak, aby EPFRV mohol naďalej podporovať nákup psov na ochranu hospodárskych zvierat pred veľkými predátormi chránenými smernicou o biotopoch;
9. žiada zaviesť pre členské štáty s horskými oblasťami integrovanú politiku, ktorá sa bude týchto oblastí týkať a bude zameraná na využívanie veľkej časti dostupných nástrojov (podpora v oblastiach s prírodnými prekážkami, pomoc pre znevýhodnené oblasti v rámci 2. piliera, osobitný podprogram pre horské oblasti), a poskytnúť na tento účel rozpočet zodpovedajúci významu týchto oblastí;
10. žiada, aby EÚ uznala ekosystémové služby poskytované chovateľmi a vlastníckymi lesov v horských a stredomorských oblastiach, ktorí disponujú poznatkami v zmysle Medzivládnej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES), a poskytla spravodlivú kompenzáciu za tieto ekosystémové služby poskytované pre blaho všetkých obyvateľov;
11. dúfa, že každý členský štát bude môcť uplatňovať určité opatrenia prvého piliera (ekosystémy) a druhého piliera na celú pastevnú plochu, a nie iba na plochu oprávnenú na pomoc. Určité opatrenia, napríklad určité lokalizované agroenvironmentálne-klimatické opatrenia, ako je ochrana lesa pred požiarmi, musia byť skutočne uplatňované na celej fyzickej ploche;
12. navrhuje, aby s cieľom podporiť zachovanie poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach boli platby odškodného v súvislosti s prírodným znevýhodnením v členských štátoch, na ktoré sa môže takýto prípad vzťahovať, povinné;
13. podnecuje členské štáty a miestne a regionálne orgány, aby financovali investície do pastevných plôch, ktoré často nie sú prístupné pre mechanizáciu. Vytvorenie infraštruktúr (bývanie pastierov, ohrady, ploty, úpravy zdrojov vody atď.), údržba alebo odstraňovanie krovín sú nevyhnutné pre udržateľné obhospodarovanie týchto oblastí;
14. domnieva sa, že treba podporovať oživenie poľnohospodárstva a pastierstva na miestnej úrovni. Ak pôdu vlastní viacerí vlastníci, nevyhnutným prvkom na dosiahnutie dynamického pastierstva je vytvorenie vhodnej pozemkovej organizácie;
15. povzbudzuje členské štáty a miestne a regionálne orgány, aby pastierskym chovateľom uľahčili prístup k pôde, najmä prostredníctvom osobitných viacročných dohôd, ktoré zaručia výlučne pastevné využívanie pre chovateľov alebo kolektívny užívateľov;
16. nabáda členské štáty a miestne a regionálne orgány, aby vytvorili systémy podpory prispôbené postupom kolektívnej správy. S cieľom zabezpečiť infraštruktúru a ľudské zdroje potrebné na využívanie pastevných plôch boli pastierski chovatelia vedení k tomu, aby včas rozvinuli originálne formy kolektívnej organizácie, pokiaľ ide o spôsoby využitia bez porušovania vlastníckych práv. Umožňujú tak združovanie na pastevné využívanie súkromného majetku, ako aj obecných pozemkov v rámci jedného okruhu a jedného riadiaceho subjektu. Zabezpečujú vzťah s administratívou a rôznymi typmi partnerov alebo užívateľov;
17. vyzýva EÚ, aby naďalej podporovala vývoj poľnohospodárskych výrobkov pod značkou kvality a vytvárala pridanú hodnotu ochranou kvalitných horských poľnohospodársko-potravinárskych výrobkov pochádzajúcich z pastevného chovu. Je potrebné najmä nabádať členské štáty, aby uplatňovali nepovinné slovné označenie kvality „horský výrobok“, ktoré sa vo väčšine krajín napriek jeho prijatiu v roku 2014 ešte stále neuplatňuje;
18. žiada, aby sa pojem „mlieko, syr a mäso pochádzajúce z pastevného chovu“ vyhradil pre výrobky, ktoré zaručujú, že počas obdobia pasvy viac ako 80 % krmiva pochádza z pasienkov;
19. konštatuje, že chovatelia trpia nespravodlivou hospodárskou súťažou vyplývajúcou z lacného dovozu, ktorý ohrozuje prežitie pastierstva v Európe. Táto situácia vedie EÚ k tomu, aby kompenzovala túto konkurenciu pomocou pre pastevný chov aj iné odvetvia; vyzýva EÚ, aby svoje postavenie najvýznamnejšieho svetového dovozcu a vývozcu potravín využila na zmenu pravidiel medzinárodného obchodu v poľnohospodárstve (WTO, 1994) v zmysle spravodlivejších a solidárnejších obchodných vzťahov v súlade so stanoviskom výboru k SPP po roku 2020;
20. víta pilotný projekt, ktorý začal a podporil Európsky parlament s cieľom vytvoriť regionálne platformy týkajúce sa vlkov, medveďov, rosomákov a rysov na riešenie konfliktných situácií, a vyzýva, aby sa v rámci vhodných plánov riadenia v plnej miere uznali a zohľadnili dôsledky spôsobené predátormi a súvisiace s ochranou stád a prerokovali všetky právne nástroje vrátane tých, ktoré umožňujú stanovenie odstrelu, aby boli viac odrádzajúce, a konštatuje, že niektoré regióny vytvorili diskusné platformy aj z vlastnej iniciatívy;
21. vyzýva nadviazať cezhraničnú spoluprácu v pastierstve, aby sa zabránilo nestabilite vyplývajúcej z protirečivých opatrení nevhodných pre celý európsky priestor;

22. žiada, aby sa stratégia v oblasti biodiverzity zakladala na novom osobitnom fonde na ochranu druhov. Tento fond by mal pokrývať náhradu škôd spôsobených veľkými mäsožravcami, ktorých náklady sa prudko zvyšujú, ako aj ochranu stád, ktoré môžu spotrebovať čoraz väčší podiel z EPFRV, zatiaľ čo tento rozpočet sa výrazne znižuje. Ak sa takýto fond nevytvorí, budú sa musieť využiť existujúce finančné nástroje na regionálnej, národnej a európskej úrovni (vrátane FEADER);
23. žiada Komisiu, aby posúdila potrebu revízie smernice o biotopoch na základe nasledujúcej správy o stave prírody v roku 2020, pričom by zohľadnila výsledky akčného plánu pre ľudí, prírodu a hospodárstvo a stav ochrany rôznych druhov a biotopov. V prípade revízie smernice o biotopoch by sa mala preskúmať možnosť zmeny príloh v budúcnosti prostredníctvom komitologického postupu s cieľom rýchlejšie reagovať na zmeny v konkrétnych populáciách a podľa krajiny alebo územnej jednotky zmeniť štatút ochrany buď smerom nadol, alebo smerom nahor, ak je to odôvodnené pozitívnym alebo negatívnym vývojom chránených populácií a ohrozením pastevných činností;
24. žiada Komisiu, aby v záujme podpory politických rozhodnutí do vedeckých štúdií viac začleňovala agronomické a zootecnické vedy. Tieto rozhodnutia by mali byť založené na najlepšíh dostupných poznatkoch z oblasti prírodných, agronomických a spoločenských vied a dostatočných skúsenostiach za dostatočne dlhý čas na to, aby usmerňovali verejné politiky. Konkrétne je potrebný podrobný situačný opis prípadov rozoberaných v štúdiách v súvislosti s pastierstvom a veľkými mäsožravcami, aby bolo možné pochopiť miestne podmienky a zistiť, do akej miery sú príklady ochrany stád a kontroly populácie veľkých mäsožravcov účinné a či je možné ich použiť pri kolektívnych úvahách a smerovaniach na iných územiach a poučiť sa z ťažkostí a neúspechov s cieľom rozšíriť možnosti prispôsobiť európske predpisy a potrebné opatrenia miestnym danostiam a lepšie tak kontrolovať populáciu určitých druhov, hlavne vlka;
25. žiada Komisiu, aby podporovala výskum zameraný na uznanie organoleptických vlastností výrobkov pochádzajúcich z pastierstva a zo zvierat na pasienkoch;
26. žiada, aby EÚ vypracovala ambicióznú politiku prevencie lesných požiarov tým, že sa podporí prítomnosť stád v lesoch a na vresoviskách, čo si vyžaduje predchádzajúce uznanie za výrobnú oblasť, ako sa uvádza vyššie;
27. víta projekt Unesco „Dedičstvo a EÚ“ zameraný na využívanie svetového dedičstva ako nástroja na posilnenie hospodárskej a sociálnej udržateľnosti vidieckych oblastí v Európe a povzbudzuje európske inštitúcie, aby túto iniciatívu podporili. Pastvinné oblasti sú na zozname svetového dedičstva, a to nielen ako kultúrne oblasti, ale aj ako pamiatky alebo reprezentačné objekty na skalných miestach, čím sa zvyšuje príťažlivosť týchto území z hľadiska turizmu;
28. vyzýva EÚ, aby propagovala pastierske povolania. Členské štáty by mali lepšie ohodnocovať prácu pastierskeho chovateľa, ako aj pastiersku prácu a zviditeľniť toto povolanie v poľnohospodárstve aj mimo neho. Lepšia odborná príprava, najmä pokiaľ ide o držanie zvierat na pastvinách a udržiavanie ich zdravotného stavu, ale aj o ochranu stád a cvičenie ochranných psov a tiež zavedenie partnerských programov so skúsenými odborníkmi by umožnili lepší prenos poznatkov. Pokiaľ ide o pastierov, zlepšenie ich životných a pracovných podmienok na vysokohorských pastvinách, ako aj v poľnohospodárskych oblastiach, najmä v oblasti Stredozemného mora, stimulmi na širší rozvoj sú investície do infraštruktúry s cieľom poskytnúť im tieto dôstojné životné a pracovné podmienky, vytvorenie kolektívnych zmlúv a vytvorenie grantov na zamestnanie s cieľom nájsť sezónnych pracovníkov. Výbor regiónov vo svojom stanovisku na tému *Inovácia a modernizácia vidieckych oblastí* odporučil okrem iného modernizovať poskytovanie odbornej prípravy vo vidieckych oblastiach a prispôsobiť ho podmienkam celosvetovej hospodárskej súťaže a potrebám miestnych podnikov, ako aj zvýšiť objem finančných prostriedkov z ESF na odbornú prípravu vo vidieckych oblastiach, ktorý je v súčasnosti veľmi nízky.

V Bruseli 9. októbra 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ